

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2004

Citazzjoni Numru. 1171/2003

Daniela Azzopardi già Mallia

vs

Ivan Mallia

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 4 ta' Novembru 2003 a fol. 1 tal-proces fejn gie premess:-

Illi l-attrici u l-konvenut izzewgu fil-hmistax (15) ta' Frar tas-sena 1990, u cjoe` ftit zmien wara li saru jafu lil xulxin;

Illi l-attrici kienet għadha kif għalqet l-eta` ta' sittax-il (16) sena;

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi dan iz-zwieg gie skritt fir-registri tar-Registru Pubbliku bhala Att taz-Zwieg Numru 142 tas-sena 1990;

Illi l-kunsens tal-kontendenti kien vizzjat ghax kien soggett ghal vjolenza morali jew biza`;

Illi l-kunsens tal-kontendenti kien ivizzjat ukoll b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħhom;

Illi l-kunsens ingħata bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew għad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Illi għalhekk l-istess atttici talbet li l-konvenut jghid ghaliex din l-Qorti m'għandiex:-

1) Tiddikjara z-zwieg kontratt bejn il-kontendenti fil-hmistax (15) ta' Frar 1990, bhala null u bla effett tal-ligi u tagħti kull provvediment opportun sabiex id-Direttur tar-Registru Pubbliku jannota tali nullita` ta' l-Att taz-Zwieg numru 142 tas-sena 1990.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li jibqa' minn issa ingunt għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici w il-lista ta' xhieda u dokumenti esebiti a fol. 3 sa 6 tal-process;

Rat li ghalkemm il-konvenut gie debitament notifikat bic-citazzjoni attrici u bl-avviz tas-smigh tal-kawza, (a *tergo* ta' fol. 10 u fol. 11) huwa baqa` ma pprezenta l-ebda nota ta' l-eccezzjonijiet u għalhekk huwa kontumaci;

Rat in-nota ta' l-attrici datata 6 ta' April 2004 fejn permezz tagħha pprezentat l-affidavit tagħha stess;

Rat il-verbal tas-seduta tat-3 ta' Gunju 2004 fejn Dr. Stefan Zrinzo Azzopardi, ghall-attrici, ipprezenta l-affidavit tal-konvenut, seduta *stante* u ddikjara li m'ghandux provi

izjed u l-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-lum, 30 ta' Gunju 2004;

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

(I) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-artikolu 19 (1) jipprovdi *inter alia* li “*b'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(a) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika jew morali, jew biza'.

(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha, jew b'anolomija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg.

(f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewwga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.”

Illi nonostante li ma saritx oppozizzjoni ghall-annullament ta' dan iz-zwieg da parte tal-konvenut, xorta din il-Qorti għandha tezamina jekk it-talba attrici hijiex legalment fondata, u dan ghaliex l-istitut taz-zwieg huwa l-bazi li fuqu hija mibnija s-socjeta` nostrali.

Illi infatti fis-sentenza **“Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia”** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) ingħad:-

“Illi għalhekk din il-Qorti xorta għandha tidhol sabiex akkuratamenteż tezamina l-provi sabiex tara u fl-ahharnett

tiddeciedi jekk l-provi prodotti wasslux ghall konvinciment morali fil-gudikant li jaccetta t-talba attrici ghan-nullita' tal-istess zwieg.

Illi dan għandu sinifikat iktar partikolari f'kazijiet ta' din ix-xorta ghaliex anke fil-kaz ta' ammissjoni tat-talbiet attrici f'kaz ta' nullita' ta' zwieg fis-sentenza **“Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia** (A.C. 15 ta' Jannar, 2002 - Citaz. Nru: 165/95/VDG) gie affermat il-principju “*din il-Qorti ma keni tkun ezonerata milli tisma'*, *u naturalment tezamina u tivvaluta, il-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub* (ara **“Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri”**, (Prim' Awla, 4 ta' Novembru 1994); **“Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri”**, (Prim' Awla, 3 ta' Ottubru 1995); **“Evelyn Agius vs John Borg”**, (Prim' Awla, 4 ta' Ottubru 1995); **“Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri”**, (Prim' Awla, 10 ta' Novembru 1995); **“Isabelle Zarb vs Stephen Attard”**, (Prim' Awla, 21 ta' Novembru 1995); **“Terrence Richard vs Maria Concetta Richard nee' Goodlip”**, (Prim' Awla, 22 ta' Frar 1996); **“Alfred Tonna vs Maria Tonna”**, (Prim' Awla, 31 ta' Jannar 1996); **“Bernardette Debono xebba Gauci vs Mario Debono”**, (Prim' Awla, 16 ta' Settembru 1996).

Illi dwar l-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 din il-Qorti kif presjeduta fis-sentenzi **“Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajargia` Borg”** (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u **“Nicolai Balzan vs Simone Cremona”** (Cit. Nru. 1019/98/RCP deciza fid-9 ta' Marzu 2000) diga' kellha okkazjoni tistudja dan is-sub-artikolu għal dak l-aktar li jirrigwarda biza' u għalhekk din il-Qorti tagħmel riferenza ghall-istess sentenzi u għall-principji hemm enuncjati.

Illi għalhekk fl-ewwel lok dan il-kaz ser jigi trattat abbazi tal-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 li jiprovd li zwieg huwa null:-

“jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew bil-biza’ ”

Illi kif inghad fil-kaz "**Carmelo sive Charles Saliba vs Mary Saliba**" (P.A. (VDG) deciza fl-14 ta' Awissu 1995):-

"... ... biex pressjoni ndipendentement minn konsiderazzjonijiet ohra, tista' tinvalida l-kunsens matrimonjali, din il-pressjoni trid tamonta ghal vjolenza morali jew biza' esterna ta' natura rresistibbli, cjoe` trid tkun pressjoni li ddeterminat kompletament l-ghoti ta' dak il-kunsens."

Illi inoltre fis-sentenza "**Anna Magro apparentement mizzewga lil Victor Rizzo vs Victor Rizzo**" (P.A. (SBC) deciza fit-13 ta' Marzu 1984) saret espozizzjoni tal-kuncett ta' vjolenza u biza' f'din il-materja. L-espert f'dik il-kawza jsostni li sabiex vjolenza morali twassal ghall-effett li jinvalida:

"trid tkun (i) ingusta, (ii) gravi, u (iii) determinanti."

Illi wkoll, fil-kaz "**Anthony Gatt vs Doreen Gatt**" (P.A. (F.D.) deciza fil-25 ta' Gunju 1993), l-espert tal-Qorti fisser li:

"... il-vjolenza morali trid tkun ta' natura tali li tkun invincibbli u ma taghti ebda possibbilta` lil min ikun li jisfuggi minnha."

Illi l-biza' tista` tkun ukoll "*reverenzjali*" bhal per exemplu l-biza' lejn genitur jew superjur. Fil-kaz "**Shirley Anne mart Abdul Fatah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et**" (P.A. - 22 ta' Novembru 1982) il-Qorti spjegat:-

"Il-biza' ta' nies li huma superjuri jew il-genituri tista' f'certi kazi tkun tali li taffetwa l-kunsens. B'dan mhux qed jigi ntiz, biza' fis-sens ta' suggizzjoni esagerata, imma trid tkun gravissima u ta' certa entita`. L-indinjazzjoni tal-genituri kbira kemm tkun kbira ma għandhiex tigi konsiderata bhala gravi. Il-biza' li wiehed jitkeċċa mid-dar jew li jitlef xi wirt, jew li jsorri xi danni finanzjarji mhux bizznejed. Izda jekk ikun hemm theddid, glied spiss, u minacci serji u gravi, dawn jistgħu jaffetwaw il-persuni b'biza' li taqa' taht l-artikolu 19 (a)."

Illi l-attrici ssottomettiet illi z-zwieg bejnhha u bejn il-konvenut għandu jigi dikjarat null *inter alia* abbazi ta' l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 li jghid:

"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet esenziali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenziali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u għalhekk tagħmel referenza għas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar già Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J., "Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet esenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet esenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew

ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

*"Kwantu għad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ("**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**" – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta' nkompatibilita' ta' karatru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg". Il-Qorti tosċerva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement diffici, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg ossia jassumihom".*

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwaliasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-

mument li jinghata l-kunsens reciproku (“**Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana**” – P.A. (VDG) tal-25 ta’ Mejju, 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. Innuqqas ta’ “*discretio judicii*” hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta’ parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (Forum, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero’, kif già ingħad, b’immaturita` jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju id-dottrina u l-gurisprudenza “non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ciò` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di ciò` che può compartire la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conoscenza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perché riesce più appropriato l’uso del termine *discrezione di giudizio*, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena” (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski”** – Pompedda – Zaggia, **“Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza “**Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo**” (P.A. (VDG) 26 ta’ Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fis-sens ta’ l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il

darba jirrizulta li, “*fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b’mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta’ hsieb, nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jagħmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju*” (ara, “**Emmanuel Camilleri v. Carmen Camilleri**”, P.A., 10 ta’ Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju*” (“**Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt**”, P.A., 15 ta’ April 1996”).

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kif ravvizat **fl-artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f’dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin v. Bernard Simler**”, P.A., 3 ta’ Gunju 1998; “**Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta’ Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima v. Mary Andrews**”, P.A., 2 ta’ Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta’ diskrezzjoni jrid ikun wieħed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, d-diskrezzjoni ta’ gudizzju tikkonsisti f’zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdependent:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all’ atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F.**, “Il Diritto Canonico Matrimoniale.” (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta’ diskrezzjoni biex wieħed ikun jista’ jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita’ taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l’atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell’atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del

matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facili, u dan kif gja gie indikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

"... ... se il soggetto non è in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dirà che la scelta di lui non è stata libera; lo sarà invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sarà stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioè col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell'altra parte sia nei riguardi della prole" (**Pompedda, M.F., "Incapacità di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bħad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda impossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbila` vera f'dan il-kuntest hi

ipotizzabbi biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "di intendere e / o di volere". "*L'incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*", jghid **Bersini**, "rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso" (op. cit., p. 99).

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel riferenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet "**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**" (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi mogħti bl-iqtar mod liberu u xjenti għal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjo'e' li tnejn minn nies jagħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi ragħuni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie mogħti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgħib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu."

Illi kif ingħad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tiegħu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligli, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta'unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbili.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita**

Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) I-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi minn naħha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jingħad ukoll li ż-zwieg ikun null:-

"art. 19 (1) (f) "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u "**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**" (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza "**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**" (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neċċesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttamente izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatamente qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens".

Illi ta' l-istess portata hija s-sentenza "**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP)

1 ta' Frar 2001); “**Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); “**Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**” (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); “**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**” (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); “**Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli**” (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u “**Albert Grech vs Josette Grech**” (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit Nru 793/01/RCP), u “**Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi**” (P.A. (RCP) 1 t'Ottubru 2002 Cit Nru 50/02/RCP).

(II) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet iltaqghu fis-sena 1988 meta l-attrici kien għad kellha biss erbatax (14) il-sena u dawn kien johorgu flimkien biss bhala hbieb, izda gara li wara sena u nofs minn din ir-relazzjoni, l-attrici inqabdet tqila mill-konvenut, u l-konvenut mill-ewwel għamilha cara li minhabba hekk kellhom jizzewgu, anke peress li huwa kien ta' l-opinjoni li jekk ma jagħml ix-hekk, seta` ibagħti l-konsegwenzi, peress li ma kienx jingħata l-opportunita' li jkollu access ghall-minuri.

Illi l-attrici tghid li hija ma' kellha l-ebda xelta hlief li tidhol ghaz-zwieg mal-konvenut u dan peress li hija hasset li ma kellhiex triq ohra x'tiehu u dan ovvijament ghaliex hasset li wahedha ma kenitx kapaci tiehu hsieb it-tarbija, u fl-affidavit tagħha qisha tilmenta li l-genituri tagħha ma tawhiex alternattiva. Fil-fatt izzewgu fil-15 ta' Frar 1990 meta l-attrici kelħha biss sittax (16) il-sena u tlett xhur u marru joqghodu f'post mikri u wara sena marru għand il-genituri tal-konvenut.

Illi minn dan kolu jirrizulta li l-partijiet izzewgu biss minhabba l-istess tqala' u mingħajr ebda realizzazzjoni dwar l-elementi essenzjali taz-zwieg, u jidher car li f'dan il-kaz l-ghażla li saret mill-partijiet għal tali zwieg, ma kenitx wahda libera izda dettata għal kollox mill-istess avveniment u mir-rizultat ta' tali relazzjoni bejniethom. Mill-

bqija jidher car li l-ebda wahda mill-partijiet ma kkunsidrat iz-zwieg qabel l-istess tqala, tant li ma kien hemm l-ebda preparamenti ghall-hajja mizzewga. Mhux hekk biss izda jidher li kien hemm ukoll nuqqas ta' mpenn ghall-hajja mizzewga, għaliex ghalkemm il-partijet ippruvaw jaccettaw is-sitwazzjoni, li wara kollox holqu huma b'nuqqas ta' responsabbilta' u hsieb, huma mill-ewwel bdew jinqatghu minn xulxin, minkejja t-twelid ta' tarbija ohra, u l-konvenut qabad relazzjoni ma' mara ohra u konsegwenti għal dan isseparaw fit-12 ta' April 1996.

Illi ma hemm l-ebda dubju li l-partijiet fil-mument li sar iz-zwieg ma kenux f'pozizzjoni li jgharrfu sew x'kienu qed jghamlu u għal x'hiex kienu dehlin, u *in verita'* kellhom biss konsiderazzjoni wahda li huma kellhomx jizzewgu għaliex l-attrici inqabdet tqila, u *in verita'* xejn izjed u għalhekk jirrizulta li fil-mument taz-zwieg, il-kunsens ta' kull parti kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut in kwantu l-istess huma nkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

- 1) Tiddikjara z-zwieg kontrattat bejn il-kontendenti fil-hmistax (15) ta' Frar 1990, bhala null u bla effett tal-ligi u dan *stante* li l-kunsens ta' kull parti kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** u għalhekk tordna lid-Direttur tar-Registru Pubbliku jannota tali nullita` ta' l-Att taz-Zwieg numru 142 tas-sena 1990.

Bl-ispejjeż jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----